

FRANS-M. S. OLBRECHTS (1899-1958)

1935

Frans-M. S. Olbrechts werd geboren te Mechelen op 16 februari 1899 en overleed te Aken op 24 maart 1958.

Weinige jaren na de aanvang van de humaniora aan het St. Romboutscollege van zijn geboortestad, zet Frans Olbrechts in 1914, als ouderloos vluchteling, zijn studiën voort aan de *Queen Elisabeth Grammar School for Boys* te Darlington in Engeland. Op 17-jarige leeftijd meldt hij zich aan als vrijwilliger bij het Belgisch leger en vervoegt zich als tolk, na de militaire opleiding, bij de Nieuw-Zeelandse en Australische legereenheden op het vasteland.

Onmiddellijk na zijn studies in de germanistiek te Leuven (1921-25) waar hij de professoren Scharpé, Van de Wijer, Grootaers, Boon e.a. tot leermeesters had, promoveert hij, *summa cum laude*, tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, afdeling Germaanse Filologie, met „Een Oud Mechelsch Bezweringsformulier” (1). Deze verhandeling over volksgeneeskunde in het algemeen, en magische formules gebruikt bij ziektebezwering in het bijzonder, trekt in die mate de aandacht dat ze weldra bekroond en gepubliceerd zal worden door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde te Gent (1925), en bovendien de auteur de gelegenheid biedt als *Fellow of the Commission for the Relief in Belgium Educational Foundation* te gaan studeren aan de *Columbia University* te New York (1925-'26 en 1926-'27).

Reeds in september 1925, het jaar van zijn promotie tot doctor, vervoegt hij zich bij het *Department of Anthropology* van deze universiteit, gevolg gevend aan de raadgevingen van de theoloog en godsdiensthistoricus Prof. A. Janssens en van de volkskundige M. De Meyer.

De eerste bedoelingen zich grondig in te werken in de algemene linguïstiek

(1) Gent (Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterk.), 1925.

en de folklore onder leiding van de eminente prof. Franz Boas, verruimen zich weldra door de contacten met geleerden als Lowie, Radin, Kroeber, Benedict, Malinowski e.a., tot een intense belangstelling voor de algemene en vergelijkende volkenkunde of de etnologie. Steeds onder de impuls van Boas zal ook de aandacht gaan naar *the cross-cultural study of art* (2) en, aangespoord door de stimulerende oefeningen onder de leiding van Conservator P. E. Goddard in het *American Museum of Natural History*, naar de museum-problemen.

Het studieverblijf aan de *Columbia University* biedt Olbrechts ook de gelegenheid van dichtbij kennis te maken met een ander aspect van de Amerikaanse etnologie te Washington. Na vruchtbare contacten met Fewkes, Swanton en andere geleerden van het welbekende *Bureau of American Ethnology* aldaar, en na een kort verblijf in België, wordt hij belast met een onderzoek bij de Cherokee-Indianen van de zuid oostelijke U.S.A. Tijdens dit fieldwork (1926-27) zou hij de transcripties van een zoekgeraakt genezers-manuscript in Sequoia-schrifttekens, rond 1880 door James Mooney aangemaakt, laten hernemen, aanvullen en verklaren door Cherokee-medecijnmannen. De belangrijke resultaten van dit eerste fieldwork worden in 1932 als *Bulletin 99* van het genoemde *Bureau of American Ethnology* uitgegeven onder de titel „The Swimmer Manuscript of Cherokee Sacred Formulas and Medicinal Prescriptions” (3). Over deze studie schrijft de etnoloog M. J. Herskovits : „His handling of the data, the freshness of his approach to questions that had scarcely been touched on in the anthropology of the day make the work one which deserves far more recognition than has been given it. The detailed discussion of Cherokee concepts of the nature and causes of disease and its treatment, are a model of what is to be expected in any discussion of ethnomedicine, while the manner in which these data are tied in with the world-view of the people shows that the functional approach for Olbrechts was as easily observable in practice as it was acceptable in principle” (4).

Als laureaat van de reisbeurzenwedstrijd 1928, keert Olbrechts terug naar de U.S.A., om de Iroquois-taal, in het Tuscarora reservaat nabij de Niagara-Falls (New York), te bestuderen (9 juni-11 september 1928). Nadien, in 1929, wordt de studie van het Iroquois aangevuld met etnografisch onderzoek bij de Onondaga-Indianen en uitgebreid tot andere groepen zoals de Cayuga, de Oneida en de Seneca die alle behoren tot de oude, XVI-eeuwse Iroquois-stammenconfederatie uit de *Woodlands area*. Uiteindelijk zijn de Cherokee-, de Tuscarora- en de Onondaga-taal systematisch bestudeerd geworden. Een laatste oponthoud bij de Cherokee in 1930, besluit de intense activiteit van Olbrechts in de Verenigde Staten van Noord-Amerika.

In hoedanigheid van attaché treedt hij dit zelfde jaar in dienst bij de Koninklijke

(2) Het destijds opgemerkte populariserende boek „Kunst van Vroeg en van Verre”, uitgegeven in 1929 door het Davidsfonds als keurboek nr. 2, sluit aan bij de opvattingen van F. BOAS.

(3) Mede op naam van J. Mooney uitgegeven, die reeds voordien overleden was.

(4) HERSKOVITS, M. J., *Frans Olbrechts in America*. Congo-Tervuren, III-IV, 1957-1958, p. 51.

Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel en zet zich als geschoold theoreticus en doorgewinterd practicus, onmiddellijk aan de inrichting van de Etnografische Afdeling waarvan de verzamelingen meer dan een kwart eeuw waren opgeborgen.

Samen met de museale verwezenlijkingen — een fieldwork *sui generis* — richt hij in de voordrachtenreeks gekend als *Cours pratiques d'Archéologie* in dit museum, de lessencyclus in genoemd „Introduction à l'Ethnologie Générale” (1931), die voor het eerst in het nederlands zal gegeven worden in 1932-'33 en later, in 1933-'34 wordt aangevuld met „Histoire et Méthode de l'ethnologie et de l'ethnographie”.

Na 1930 verplaatst Olbrechts zo goed als onvoorwaardelijk zijn werkterrein naar de studie van de afrikaanse volkeren, weliswaar zonder de belangstelling voor de amerikanistiek noch de interesse voor de folklore prijs te geven, zoals uit meerdere geschriften, en meer nog blijken mag uit het rapport, d.d. 3 december 1934, gericht aan de Leuvense Rector Magnificus, over de wenselijkheid van de oprichting van een leerstoel voor volkskunde en van een folkloristisch studiecentrum aan de Leuvense universiteit.

Overwegingen van wetenschappelijke aard en beweegredenen van praktisch nut, gegroeid uit de bedrijvigheid van museumattaché en anderzijds opgeroepen door de leeropdracht aan de Gentse universiteit, die zoals verder te noteren in 1932 een aanvang neemt, worden de aanleiding tot deze overheveling van de amerikanistiek naar de afrikanistiek.

Een eerste kennismaking met het fascinerende laboratorium dat Afrika is voor de etnoloog en de kunsthistoricus, heeft plaats in maart-juni 1933, tijdens een geïmproviseerde verzameltocht doorheen Frans-West-Afrika (5). Dit eerste contact met bemoedigende resultaten als gevolg, laat het bestaan van uitgestrekte gebieden onderkennen waarin de bestudering van het kunstwerk als sociaal verschijnsel, van de primitieve kunstenaar als scheppende persoonlijkheid, en van vele andere problemen met etnologisch belang, met vrucht zou kunnen doorgevoerd worden.

Weinige jaren nadien slaagt Olbrechts er in de *Ivoorkust-Expeditie der Rijksuniversiteit te Gent en van het Vleeschhuis-Museum te Antwerpen* te organiseren en initieert hij, van december 1938 tot januari 1939 twee van zijn oud-studenten in de praktijken van het fieldwork in stedelijke centra van Senegal en Soedan en in uithoeken van grassteppe en oerwoud aan de Ivoorkust. Gedurende het jaar 1939 blijven de twee onderzoekers ter plaatse, de ene bij de Senufo in de savanne, de andere in het woudgebied bij Dan en Gere (6).

(5) Zie hierover van F. M. OLBRECHTS : *Notre mission ethnographique en Afrique Occidentale Française* (Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1933, v, 3e sér., 5, pp. 98-107) en *Het Roode Land der Zwarte Kariatieden* (Leuven, 1935).

(6) Zie hierover van F. M. OLBRECHTS : *Ivoorkust-Expeditie der Rijksuniversiteit te Gent en van het Vleeschhuis-Museum te Antwerpen. Voorloopig verslag der werkzaamheden, Nov. 1938-Januari 1939* (Kongo-Overzee, 1939, v, 4, pp. 177-187) en *Maskers en Dansers in de Ivoorkust* (Leuven, 1940).

De uitrusting van deze expeditie werd mogelijk gemaakt dank zij de groots opgevatte tentoonstelling *Kongo-Kunst* (7), te Antwerpen ingericht bij de jaarwisseling 1937-'38, en die Olbrechts als organisator vruchtbare contacten liet opnemen met maecenassen uit de havenstad. Zo binnen- als buitenlandse vakkringen merken deze tentoonstelling sterk op, vooral als een proef van gedisciplineerde stylistische classificatie van het plastische kunstwerk uit Belgisch-Kongo. De resultaten van deze omvangrijke laboratoriumproef die deze tentoonstelling is geweest, zullen pas in 1946, na de oorlogsomstandigheden, het licht zien onder de titel „Plastiek van Kongo” (8), het meest markante boek van Olbrechts als afrikanist. Buiten de belangrijke heuristische waarde, bezit deze publicatie eveneens een betekenis van praktische aard en wel door hare bruikbaarheid bij het methodisch bewerken, het organiseren en tentoonstellen van etno-kunstwerken, zelfs van etnografica, die in vele verzamelingen tot een chaotisch complex waren opgestapeld gebleven.

Meer en meer blijft de aandacht van Olbrechts gevestigd op de mens en de cultuur in Centraal-Afrika. Op 1 december 1947 aanvaardt hij de directie van het Koninklijk Museum van Belgisch Kongo te Tervuren. Tot systematisch doorgevoerd fieldwork, zoals het in Noord-Amerika het geval was, zal het in Afrika echter niet kunnen komen.

Het is de verdienste van Frans Olbrechts de studie van de primitieve kunst en van de etnologie in het universitaire onderwijs te hebben ingevoerd. Dit gebeurde aanvankelijk op het programma van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte der Rijksuniversiteit te Gent, in 1932, tijdens het rectoraat van A. Vermeylen en stelde meteen onze Gentse Alma Mater op de eervolle tweede plaats in de wereld, naast de *Columbia University*, waar met de colleges ook een systematische bestudering van een nieuw en nog schier onontgonnen gebied van de menselijke activiteit mogelijk werd gemaakt.

De belangstelling vanwege de studenten voor deze ongewone leerstof, en het boeiend onderricht van „de geboren professor” die Olbrechts is geweest, maken het na korte tijd wenselijk de vrije cursussen tot facultatieve leergangen te wijzigen en weldra als keuzevakken (1937) in te schakelen. Zodat onmiddellijk na de oorlog, de mogelijkheid tot specialisatie in de studie van de primitieve kunsten zou kunnen doorgevoerd worden in een derde sectie van het kunsthistorisch instituut, nl. van de *Primitieve en Niet-Europese kunst*, waarvan de oprichting wordt bekrachtigd door het R.B. van 14 oktober 1946.

(7) Zie de catalogus *Tentoonstelling van Kongo-Kunst* (Antwerpen, 1937) en hierin de bijdrage op naam van F. M. OLBRECHTS : *De Kunst van Kongo in het Kader der Afrikaansche Kunst* (pp. 11-14).

(8) Met medewerking van A. MAESEN. Antwerpen-Brussel, 1946.

Zelfs een zakelijke opsomming van de reeks besluiten die de leeropdracht van Frans Olbrechts vastleggen, toont duidelijk de ontwikkeling die deze gespecialiseerde studierichting in weinige jaren aan de Gentse universiteit heeft door-gemaakt.

In 1932, bij M.B. van 8 juni, wordt Olbrechts gemachtigd de vrije cursus „De kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren” te doceren. Een M.B. van 27 december 1934 breidt deze machtiging uit met de vrije cursus „Algemene en vergelijkende volkenkunde” bij de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte, naar aanleiding van een rapport „Over de Ethnologie als leervak in het Hooger Onderwijs” (9).

Het eerst genoemde vrije vak wordt tot *niet-verplichte* cursus omgezet bij K.B. van 21 november 1935, zodat Olbrechts de rang van docent bij het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde verkrijgt en de betrekking van museumattaché te Brussel vaarwel zegt. Uitbreiding van bevoegdheid verleent het K.B. van 26 augustus 1937, met de „Geschiedenis van de kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren”, een facultatieve leergang in de licentie kunstgeschiedenis en oudheidkunde.

Met het oog op een definitieve inschakeling van de mogelijkheid tot specialisatie in het nieuwe gebied van de primitieve kunst en cultuur binnen het raam van het kunsthistorisch instituut, wordt de leeropdracht van Olbrechts bij Besluit van de Secretaris-Generaal van 12 oktober 1943 op punt gesteld en aangevuld tot een taak van full-time docent, een opdracht die door het R.B. van 27 maart 1945 bekrachtigd wordt. Volgens deze besluiten zal de *niet-verplichte* cursus „De kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren” (1932), nu als „Inleiding tot de kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren”, een verplicht te volgen vak zijn in de kandidaturen kunstgeschiedenis en oudheidkunde. In de licenties duidt de wijziging van de benaming van de cursus opgericht in 1937, op een verruiming van de materie. In plaats van de „Geschiedenis van de kunst”, heet het nu „De geschiedenis van de kunst en van de cultuur van de primitieve en van de half-beschaafde volkeren”. Bovendien breidt dit zelfde besluit de bevoegdheid nog uit met de „Volkskunst” als verplicht vak in de kandidatuur, en met de „Museumkunde” als keuzevak in de licenties. De voorlaatste cursus sluit aan bij de voordrachtencyclus door Olbrechts in het Hoger Instituut voor Sier-kunsten van Ter Kameren Abdij gehouden van 1939 tot 1944, onder de benaming van „Les Arts populaires, formes et fonctions”. Van de „Museumkunde” mag wel gezegd dat destijds deze colleges voor de eerste maal in het lessenrooster van een Europese universiteit werden opgenomen.

Nog grotere uitbreiding neemt de leeropdracht met „De geschiedenis der Oudste Tijden; paleolithicum, neolithicum, brons- en ijzertijd” (R. B. 28 december 1945) en met de „Inleiding tot de Ethnologie” (R.B. 20 november 1946),

(9) Hierbij aansluitend volgt de publicatie van *Ethnologie. Inleiding tot de studie der primitieve beschaving*. Antwerpen, 1936.

de eerste cursus als verplicht, de tweede als facultatief vak in de kandidatuur van het H.I.K.O.; nadien nog, bij R.B. van 8 maart 1947, met „De algemene en vergelijkende volkenkunde” en „De encyclopedie van de primitieve kunst” als verplichte cursussen, en met „De volkenkunde van Belgisch-Kongo” als keuzevak in de licentie Sectie Primitieve en Niet-Europese kunst.

Na het opnemen, eind 1947, van de directie van het Kon. Museum van Belgisch-Kongo zou slechts een gedeeltelijke ontlasting volgen, in het bijzonder van „De geschiedenis van de Oudste Tijden” (R.B. van 8 dec. 1948), van alle kandidatuurscursussen en van de keuzevakken „Museumkunde” en „De volkenkunde van Belgisch Kongo” in de licenties (R.B. van 1 januari 1949).

Een paar dagen voor zijn afsterven, in maart 1958, aanvaardt Frans Olbrechts nog de cursus „De ethnologie, met begrippen van de physische antropologie” (K.B. van 22 maart 1958) in de beide licenties van het pas opgerichte Hoger Instituut voor Oosterse, Oost-europese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis.

*
* *

Ondanks deze immer ruimer wordende opdrachten beperkt zich de temperamentvolle activiteit van Frans Olbrechts niet tot het volbrengen van zijn leeropdracht en bijhorende verplichtingen. Aan de Gentse universiteit neemt hij ook het beheer waar van de ethnografische verzamelingen; sticht een „Seminarie voor Ethnologie” en een „Centrum voor de Studie van de Afrikaanse Kunst” (10) dat in 1947, onder zijn bevoegdheid, in de diensten van het Kon. Museum van Belgisch-Kongo zal worden ingeschakeld.

Als directeur van dit museum weet hij doeltreffend te ageren voor de oprichting van het *Instituut voor Afrikanistiek* aan de Leuvense universiteit. Hij sticht de Vereniging van de Vrienden van het Museum van Belgisch-Kongo, het tijdschrift *Congo-Tervuren* en voert meerdere andere initiatieven tot een goed eind. Hij zetelt als lid of als voorzitter in talrijke binnen- en buitenlandse commissies en geleerde genootschappen. Herhaalde malen treedt hij op als voorzitter van de Sectie Ethnologie van de Vlaamse Filologencongressen. Hij presideert de Wetenschappelijke Internationale Stichting en zetelt als voorzitter van de Commissie van de Wetenschappen van de Mens, of als lid van de beheersraad van het Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Centraal-Afrika (I.W.O.C.A.), eveneens als voorzitter van de Commissie voor Afrikaanse Taalkunde, als lid van de Beheersraad van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. Hij organiseert succesvol het *IIIrd International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences* in 1948 te Brussel.

Olbrechts is lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen,

(10) Zie hierover van F. M. OLBRECHTS: *Een „Centrum voor de Studie der Afrikaansche Kunst” aan de Rijksuniversiteit te Gent*. Wetenschappelijke Tijdingen, 1940, v, 4, pp. 168-169.

Letteren en Schone Kunsten van België, klasse der Letteren en der Morele en Staatkundige Wetenschappen, lid van de Koninklijke Academie voor Koloniale Wetenschappen, van de Commissie van het Instituut der Nationale Parken van Belgisch Kongo, en zetelt, wisselend als lid of als voorzitter, in meerdere museum-commissies of verenigingen van culturele aard. Tevens is hij *Consultative Director* van het *International African Institute* te Londen, en briefwisselend lid van de *Sociedade de Geografia de Lisboa*.

Andere ertitels ontbreken geenszins. Frans Olbrechts was immers gewezen gastprofessor in de afrikaanse etnologie, kunst en godsdienstgeschiedenis, van de *Columbia University* (sept. 1936-mei 1937), Ereconservator voor de Afrikaanse kunst van het *Buffalo Museum of Science*, en Ere-fellow voor een studie over Afrikaanse kunst van het *Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*. Hij is vereerd met de titels van Commandeur in de Orde van Sint Sylvester, van Commandeur in de Kroonorde, van Officier in de Leopoldsorde, met de Burgerlijke Medaille 1ste Klas, en met verscheidene andere zo militaire als burgerlijke ertekens.

Frans-M. S. Olbrechts overleed te Aken op 24 maart 1958 na een langdurige en pijnlijke ziekte, die zijn activiteiten van directeur en van professor slechts in geringe mate kon verminderen.

Nog ontbreekt een voldoende doorzicht om de gevolgen van de uiteenlopende en temperamentvolle bedrijvigheid van Olbrechts naar juiste waarde te beoordelen. De streng gedisciplineerde wetenschapsbeoefening ruimt een steeds grotere plaats in voor hoogstaande vulgarisatie. Geholpen door een onmiskenbare literaire aanleg en een vaardige, wel eens scherpe pen, publiceert hij naast gestreng wetenschappelijke publicaties, uitmuntende populaire geschriften, waarvan het boek „Vlaanderen zendt zijn Zonen uit” (11) de ereplaats verdient.

Deze twee facetten, het wetenschappelijke en de verdienstelijke vulgarisatie kenmerken samen de persoonlijkheid van Frans Olbrechts in die mate dat het wenselijk moet geacht worden in de bibliografische lijst van boeken en tijdschrift-artikels die hierna volgt, ook de populaire geschriften op te nemen. Het gebeurt immers dat persoonlijke bevindingen van Olbrechts uitsluitend in deze laatste soort geschriften worden aangetroffen.

Betaamt het een uiteindelijke waardering nog voor te behouden tot in het vooruitzicht gestelde publicaties postuum zullen uitgegeven zijn, toch is het zeker dat aan Frans Olbrechts de eer toekomt de wetenschappelijke bestudering van de cultuur van primitieve volkeren in ons universitair onderwijs te hebben

(11) In eerste druk uitgegeven als nr. 304 van de Volksreeks van het Davidsfonds, Leuven 1942.

ingeschakeld. Hierdoor heeft hij ruime perspectieven geopend op een uitgebreid studiegebied dat hij bovendien op een bezielende manier in brede kringen van ons land heeft bekend gemaakt (12).

P. JAN VANDENHOUTE.

- (12) Meerdere bio- en bibliografische gegevens over Frans M. S. Olbrechts vindt men in het driemaandelijks tijdschrift „Congo-Tervuren”, waarvan jaargang III (1957) en IV (1958) gewijd is aan de nagedachtenis van de stichter, onder de titel *In Memoriam F. M. Olbrechts* (Tervuren-Brussel, 1958; in-4°, 113 pp., ill.). Hierin de volgende bijdragen: C. STILLMAN, *In Memoriam Frans Olbrechts, 1899-1958* (p. 3); A. MAESEN, *Notes sur la vie et la pensée de Frans M. Olbrechts* (pp. 7-22); M. DE MEYER, *Professor Frans M. Olbrechts als Folklorist* (pp. 23-29); E. AMTER, *Prof. Dr. Frans Olbrechts: Vlaams man en Vlaams geleerde* (pp. 31-43); M. J. HERSKOVITS, *Frans Olbrechts in America* (pp. 45-54); A. E. MEEUSSEN, *Professor Olbrechts als Linguist* (pp. 55-62); FR. BAUR, *De Professor* (pp. 63-68); P. J. VANDENHOUTE, *Enkele hoofdmomenten in de bedrijvigheid van F. M. Olbrechts als Afrikanist* (pp. 69-79); J. P. HARROY, *L'I.R.S.A.C. lui fournit l'occasion de réaliser l'un de ses rêves: renover l'approche des sciences humaines en Afrique belge* (p. 81-84); D. BRÖSSLER, *Dem Toten Freunde zu ehren* (pp. 85-86); L. CAHEN, *Le Directeur du Musée* (pp. 87-93); R. J. CORNET, *Hommage d'un „client” de la „Section Historique”* (pp. 95-96); J. VAN NOTEN, *Frans M. Olbrechts vivant* (pp. 97-99). — Een chronologisch gerangschikte Bibliografie (pp. 101-110) is gevolgd door een Keuze uit boekbesprekingen gewijd aan het werk van F. M. Olbrechts (pp. 111-112). Voorts treft men gegevens aan in „De Belleman” (Orgaan van het Davidsfonds), IX (april-mei 1940), 2, pp. 25-27 (E. AMTER); in „Bulletin des Musées Royaux d'Art et d'Histoire”, 3e série, n° 1 (1936), p. 24 (J. CAPART); in „Mousetion”, 4e ann. (1930), vol. 12., n° III, pp. 232-233 (J. CAPART); in „De Brug” (Tijdschrift van de Rijksuniversiteit te Gent), extranummer, juli 1958, p. 4 (H. BOUCHERY); in „Mededelingen der Zittingen van de Koninklijke Academie voor Koloniale Wetenschappen”, nieuwe reeks, IV (1958), 5, pp. 1084-1086 (E. J. DEVROEY). Een *In Memoriam* vindt men in „Volkskunde”, 17^e jg., (1958), 2, pp. 79-80, van M. DE MEYER; in „L'Afrique et le Monde”, 9^e ann., 13, 3 avril 1958, p. 7, van J. ESSER en getiteld *Monsieur Olbrechts et les Congolais*; in „Africa”, XXVIII (1958), 3, pp. 193-194, van D. FORDE; in „Dietsche Warande en Belfort”, juni 1958, pp. 286-291, van E. ROMBAUTS; in „De Brug” (Tijdschr. van de Rijksuniversiteit Gent), II (1958), 3, pp. 175-179, van P. J. VANDENHOUTE; in „De Standaard”, 29 maart 1958, pp. 1-2, van P. J. VANDENHOUTE. Voorts in „Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen” (Rijksuniversiteit Gent), 3^e jg. (1958), 1, pp. 5-6 (anon.) en in „Het Laatste Nieuws”, 3 april 1958, p. 4 (anon.).

PUBLICATIES VAN FRANS-M. S. OLBRECHTS (*)

IN BOEKVORM

- Register op Celis' Volkskundig Kalender van het Vlaamsche Land.* Aalst, 1923, 52 pp.
Een oud Mechelsch Bezweringsformulier. Diss., Gent, (Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterk.), 1925; xxii + 217 pp., ill.
The Swimmer Manuscript of Cherokee Sacred Formulas and Medicinal Prescriptions (met J. MOONEY). Bureau of American Ethnology, Bull. 99, Washington, 1932; xvii + 319 pp., ill.
Ethnologie. Inleiding tot de studie der primitieve beschaving. Antwerpen, 1936; xx + 343 pp., kleurpl. in front., 24 fig. i.t., 20 pl. b.t.
Bijdrage tot de kennis van de chronologie der afrikaanse plastiek. Kon. Belg. Kolon. Inst., afd. Staten Zedekundige Wetensch., in-8°, T. X, 2. Brussel, 1941; 38 pp., 8 fig. i.t., x pl. b.t. Id. (*Contribution tot the chronology of african plastic art*). Africa (London), xiv, 1945, pp. 83-103, ill.
Westersche invloed op de inheemsche kunst in Afrika? Brussel (Kon. Mus. Schone Kunsten, voordrachten 1940-41), 1942; 24 pp., 1 fig., xvi pl. b.t.
Plastiek van Kongo (met A. MAESEN). Brussel, 1946; 165 pp., 39 fig. i.t., 232 afb. op XLIV pl., 3 krtn. b.t.

★

- Kunst van Vroeg en van Verre.* Brugge (Davidsfonds, keurboek nr. 2), 1929; 190 pp., 48 fig. i.t., xxxii pl. b.t.
Het roode Land der Zwarte Kariatieden. Leuven (Davidsfonds, keurboek nr. 14), 1935; 209 pp., 32 afb. b.t.
Maskers en Dansers in de Ivoorkust. Leuven (Davidsfonds, nr. 290), 1940; 184 pp., 37 fig.
Vlaanderen zendt zijn Zonen uit. Leuven (Davidsfonds, nr. 304), 1942; 256 pp., 36 fig. i.t., 4 pl. b.t.
Enkele meesterwerken der afrikaanse kunst uit de verzamelingen van het Koninklijk Museum van Belgisch Congo, Tervuren. Tervuren, 1952; 1 p., xxiv pl. (Id. franse en engelse uitg.).

TIJDSCHRIFTARTIKELS

VOLKSKUNDE

- Vraaglijst tot het verzamelen van Folklore in Vlaanderen.* De Brabander, 1924, iv (november), pp. 71-75. — Id., Mechlinia, 1924, i, pp. 55-59.
In memoriam Pol de Mont. Volkskunde, 1931, xxxvi, pp. 103-104.

★

- Van eenen Geleerden die zijne Ziel aan den Duivel verkocht had.* Le Courier Belge — De Belgische Koerier, 1915, 3 en 10 en 17 april, Derby, Engeland.
Iets over avondrijmpjes. De Brabander, 1924, iii (juni-juli), pp. 1-4.
Grootsche Volksfeesten in Croatië. Oost-Vlaamsche Zanten, 1939, xiv, pp. 77-80.
Dubrovnik, de wonderbare. Vandaag, 1941, 11, pp. 10 en 27, ill.
Kroatische spreekwoorden. Vandaag, 1941, 13, pp. 11-12, ill.

(*) Afgezien van de publicaties in boekvorm, hebben we ter wille van de overzichtelijkheid de tijdschriftartikels in verschillende rubrieken ingedeeld en over het geheel van de bibliografie getracht de wetenschappelijke bijdragen van de populair behandelde onderwerpen te scheiden door middel van een ★.

ETHNOLOGIE

- Ethnobotanie en ethnologie*. Is. Teirlinck Album, Leuven, 1931, pp. 249-256, ill.
Over zandteekeningen in de Ethnographie en in de Folklore. Eigen Schoon en De Brabander, 1931-1932, xiv, pp. 313-318.
Natuurwetenschap en Archeologie. Wetenschap in Vlaanderen, 1935, I, 1, pp. 5-6.
Ethnologie als Beschavingsgeschiedenis. Cultuurfactoren. Kongo-Overzee, 1935-36, II, 1, pp. 3-13.
Een merkwaardig parallel van „mnemotechnische herhaling”. Album Prof. Frank Baur, Antwerpen, 1948, dl. 2, pp. 152-160.

★

- Volkswetenschap*. Eigen Volk, 1931, III, 5, pp. 97-102.
Een en ander over de boomerang. Ruimte, 1954, 2, pp. 28-30.

NOORD-AMERIKA

- Red Paint*. Journal de la Société des Américanistes, Paris, nouv. sér., 1928, xx, p. 387.
The Cherokee ritualistic language. Actes du 1er Congrès Intern. des Linguistes, La Haye, 1929, pp. 126-132.
De pronominale prefixen in het Tuscarora. Donum Natalicum Schrijnen, 1929, pp. 154-161.
Prophylaxis in Cherokee Medecine. Janus, 1929, xxxiii, pp. 18-22.
Some notes on Cherokee treatment of disease. Janus, 1929, xxxiii, pp. 271-280.
Some Cherokee methods of divination. Proceedings 23d Intern. Congres of Americanists, 1928, New York, 1930, pp. 547-552.
Cherokee belief and practice with regard tot Child-birth. Anthropos, 1931, xxvi, pp. 17-33.
Over Irokeesche maskers. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1931, III, 3e sér., 1, pp. 27-30, ill.
L'inscription de Grave Creek. Le centenaire d'une mystification. Bull. Soc. des Américanistes de Belg., 1931, déc., pp. 11-21, ill.
Two Cherokee texts. Intern. Journ. of American Linguistics, New York, 1931, iv, pp. 179-184.
Le Mouvement Ethnologique aux États-Unis. Le rôle du Bureau of American Ethnology. Alumni, 1934, 5-6, v, pp. 390-408.
Het Cherokee woord voor „Boek” etymologisch en semantisch beschouwd. Lode Baekelmans ter ere, Antwerpen, 1945, pp. 92-94.

★

- Het eeuwfeest van een vervalsching*. Ons Volk Ontwaakt, 1931, xvii-41, pp. 646-648, ill.
De Roodhuiden. Legende en werkelijkheid. Nieuw Vlaanderen, 1939, 28, october, 3 kol.
Nieuwjaarsgebeden van Indianenstammen. Vandaag, 1941, 10, pp. 20-21, ill.
Eskimo. Kath. Encyclopaedie, dl. X, Amsterdam-Antwerpen, 1951², kol. 243-245.
Indianen. Kath. Encyclopaedie, dl. XIV, Amsterdam-Antwerpen, 1952², kol. 90-97.

AFRIKA

- Notre ivoire sculpté du Bénin*. Bull. Mus. roy. Art. et Hist., 1931, III, 3e sér., 1, pp. 51-55, ill.
Notre mission ethnographique en Afrique Occidentale Française. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1933, v, 3e sér., 5, pp. 98-107, ill.
Beschouwingen over de toekomst der Afrikaansche Plastiek. Nieuw Afrika, 1937-38, IIV, pp. 349-353, ill.
Een spectaculaire dans bij de Dan van Boven-Cavally: het jongleeren met kleine meisjes. Alumni, 1938-39, x, 9, pp. 279-288, ill.

De „glee”-dienst bij de bevolking van de Boven-Cavally, Ivoorkust. Kongo-Overzee, 1939, v, 3, pp. 127-137.

Ivoorkust-Expeditie der Rijksuniversiteit te Gent en van het Vleeschhuis-Museum te Antwerpen. Voorloopig verslag der werkzaamheden, Nov. 1938-Januari 1939. Kongo-Overzee, 1939, v, 4, pp. 177-187. Inheemse Kunst in de Missie in Afrika. Verslagboek xvie Missiologische week van Leuven, 1938; Brussel, 1939, pp. 255-276.

Een „Centrum voor de Studie der Afrikaansche Kunst” aan de Rijksuniversiteit te Gent. Wetenschappelijke Tijdingen, 1940, v, 4, pp. 168-169. — Id. (Centre pour l'Étude de l'Art africain à l'Université de Gand). Bull. Inst. roy. colonial Belge, 1941, xii, 2, pp. 257-259.

Een Ashanti „kuduo” en een Baoule „muizenorakel”. Een confrontatie. Miscellanea Gessleriana, Antwerpen, 1948, pp. 971-974, ill.

L'activité africaniste belge dans le domaine des Sciences de l'Homme. Zaïre, iv, 1950, 7, pp. 753-766. Afrika. Algemene Kunstgeschiedenis, ed. Dr. F. W. S. Van Thienen, Utrecht-Antwerpen, 1951, dl. VI, pp. 328-359, ill. — Id. : Exotische Kunst, Antwerpen, 1951, pp. 328-359, ill.

★

Door zon en zand in Soedan. Leuven, Centrale voor Projectieonderwijs, 1933, 24 pp.

Afrikaansche Plastiek in Vlaamsche Collecties. Vandaag, 1941, 32, pp. 8-9, ill.

De Kunst van Benin. Kon. Mus. Schoone Kunsten, Kunstvoordrachten, 1943-44, Antwerpen, 2 pp. Oude Afrikaanse Plastiek in Nederlandse collecties? Hogeschool en Volk, 1947, i, 4, april, pp. 108-110, ill.

Foreword. Catal. Primitive Art, Berkeley Galleries, London, 1947, pp. 1-2.

De sereniteit van de Afrikaanse plastiek. Congo de Meridiaan, zd. j., pp. 128-132.

BELGISCH-KONGO

Vraag om inlichtingen over het voorkomen van de „confessio parturientis” in Kongo. Congo, 1935, xvi, pp. 689-691. — Id. : Kongo-Overzee, 1935, i, 5, pp. 296-298.

De kunst van Kongo in het kader der Afrikaansche Kunst. Catal. Tentoonstelling van Kongo-Kunst, Antwerpen, 1937, pp. 11-14.

De Kabila-beelden van Dr. J. Maes. Kongo-Overzee, 1940, vi, 1, pp. 38-48.

Stijl en sub-stijl in de plastiek der Ba-Luba (Belgisch Kongo). De „kabila”-stijl. Wetenschappelijke Tijdingen, 1940, v, 1, pp. 22-30, ill.

De studie van de inheemse muziek van Belgisch-Congo. Miscellanea Musicologica Floris Van der Mueren, Gent, 1950, pp. 147-150.

L'étude de la sculpture du Congo belge. L'art nègre du Congo belge (publié sous les auspices de la Commission pour la protection des arts et métiers indigènes), Gand, 1950, pp. 13-31, ill.

La statuaire du Congo belge. Les Arts Plastiques, 1951, 5e sér., pp. 5-15, ill.

Le Congo au XVIe siècle. Les Arts Plastiques, 1951, 5e sér., pp. 31-36, ill.

Découverte de deux statuettes d'un grand sous-style Ba-luba. Bull. Inst. roy. colon. belge, 1951, xxii, 1, pp. 130-140, ill.

L'art indigène au Congo belge. Revue de la Psychologie des Peuples, 1954, iv, pp. 395-396.

Rapport sur le travail de Mr. Jean Vanden Bossche intitulé „Madya, graveur de calebasse”. Bull. Acad. roy. Sciences coloniales, 1955, 4, pp. 581-583.

Une curieuse statuette en laiton des Ba-Teke. Congo-Tervuren, 1955, i, 3, pp. 103-104, ill.

Ba-Pende fluitjes en Europese sleutels. Een interessant geval van acculturatie. Wetenschappelijke Tijdingen, 1957, 17, 3, kol. 205-208, ill.

★

Moeder en kind in de kunst van Kongo. Nationaal Hulpcomité, kerstnummer, 1944, zd. p., 4 pp., ill.
De toekomst der Inheemse Kunst. Catal. C.A.W. Tentoonstelling van Hedendaagse Koloniale kunst, Antwerpen, 1949, pp. 12-13.
Voorwoord. Catal. Vatikaanse Tentoonstelling (De kunst in Belg. Congo en in Ruanda-Urundi), Brussel, 1950, pp. 7-8. — *Id.* in franse uitgave, Brux., 1950, pp. 7-8.
Une acquisition importante au musée du Congo belge. L'Eventail, 62° ann., 1950, 12 août, 40, p. 5.
Une acquisition du Musée de Tervuren. L'Eventail, 62° ann., 1950, 8 sept., 45, p. 5.
Introduction (met M. VANDEN ABEELE). In : E. J. B. VERLEYEN, Congo, Patrimoine de la Belgique, Brux., 1950.
Inleiding. Catal. Congo Sculptures Segy Gallery, New York, 1951, 1 p.
Kongo — VI — Kunst. Kath. Encyclopaedie, dl. XV, Amsterdam-Antwerpen, 1952², kol. 716-718.
L'association „Les Amis du Musée Royal du Congo belge” à Tervuren. Présentation d'un moulage. Bull. Instit. roy. colonial belge, 1954, xxv, 1, pp. 206-209.
Préface. In : J. VAN SINA, *Les tribus Ba-Kuba et les peuplades apparentées*. Annal. Mus. roy. Congo belge, sér. in-8°, Sciences de l'Homme, Monographies ethnogr., Vol. I, Tervuren, 1954; pp. ix-xii. — *Id.* Congo-Tervuren, 1955, I, 1, pp. 13-14. (Une nouvelle série dans les annales de notre musée. „Monographies ethnographiques”).
De kunst van Congo op de tentoonstelling 1958. Kon. Touring Club van Belg. Congo, 1955, vii, pp. 9-10. — *Id.* De Bond (Weekblad voor het Grote Gezin), 35° jg., 26, 1 juli, 1955, p. 3, ill.
„Congo-Tervuren” stelt zich voor. (...se présente). Congo-Tervuren, 1955, I, 1, pp. 1-2.
In Memoriam Broeder Jozef Hutsebaut. Congo-Tervuren, 1955, I, 1, pp. 21-23, afb.
Introduction. Catal. Kongokunst. Kunst og kunstindustri fra Belgisk Kongo, Oslo, 1956, pp. 7-13.
L'art congolais et l'Exposition 1958. Raisons de sa présence à l'Exposition. Trait d'Union, 1956, 6, fiche 3.

ZUIDZEE

Le Théâtre Javanais. Les Marionnettes. Bull. Mus. roy. Art. et Hist., 1932, iv, 3° sér., 4, pp. 82-88, ill.
Enkele ethnographica uit Melanezië in de verzameling der Rijksuniversiteit te Gent. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1935, II, pp. 191-224, 15 afb.

★

Het poppentoneel op Java. Toneelgids, 1931, xvii, 8, pp. 113-118, ill.
Over maleische pantoens. Vandaag, 1941, 35, pp. 6-8, ill.

PRIMITIEVE KUNST (algemeen)

Boekbespreking. : HJ. STOLPE, *Collected Essays in Ornamental Art*. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1929, 3° sér., 6, pp. 128-129, ill.
Over symbolisme in de primitieve kunst. Een kritiek van de theorie van Dr. J. Winthuis. Kunst, Gent, 1932, pp. 290-296.
De integratie der kunst in de cultuur bij primitieven. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1943, IX, pp. 169-209, 33 afb.

★

Kunst (ethnologie). Winkler Prins Algemene Encyclopaedie, Amsterdam, 1936⁵, dl. X, pp. 793-794.
Ter Inleiding. Catal. Ars Exotica, Gent, 1950, pp. 4-6. — *Id.*, Gand, 1950, pp. 6-8.
De studie der primitieve kunst. Gents Studentenleven, K.H.K.-nummer, 1956, 11° jg., 7, pp. 17-18.
Het Masker en zijn mysterie. Catal. Het Masker (Le masque. The Mask. Die Maske), Antwerpen, 1956, pp. 11-13.

MUSEUMKUNDE

- Les nouvelles Salles d'Ethnographie.* Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1929, 3e sér., 6, pp. 114-118, ill.
L'exposition Stowitts: L'Inde qui disparaît. Bull. Mus. roy. Art. et Hist., 1932, iv, 3e sér., 1, pp. 17-21, ill. — *Id.* (*De Stowitts tentoonstelling*). Kunst, Gent, 1932, pp. 79-83, ill.
Une salle Père De Smet. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1934, vi, 3e sér., 2, pp. 3-14, ill.
Une donation importante: La collection Henry G. Bayer. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1934, vi, 3e sér., 2, pp. 25-37, ill.
Kleine musea en hoe ze te beheeren. Kongo-Overzee, 1938, iv, 4, pp. 185-202.

★

Wat kunnen onze musea voor U — en wat kan U voor onze musea doen? Collegiana, 1931, iii, pp. 9-10.

VLAAMSE REIZIGERS

Rond Nikolaas Cleynaert's reis naar Marokko en zijn verblijf te Fes. Nicolaus Clenardus, Antwerpen (Museum Plantin-Moretus), 1942, pp. 22-51.

★

- Niklaas Cleynaert.* Honderd Groote Vlamingen, Antwerpen, 1941, pp. 175-177.
Een Vlaamse voorlooper van Marco Polo. De reis naar Mongolië van Willem van Rubroeck (1252-1254). Vandaag, 1941, 22, pp. 14-16, ill.
Un voyageur flamand précurseur de Marco Polo. Le VIIe centenaire du retour d'Asie de Guillaume Rubroeck. Congo-Tervuren, 1955, i, pp. 27-28; ii, pp. 43-46; iii, pp. 84-88.

Postuum verschenen :

- Over volkswetenschap in het algemeen en volksgeneeskunde in het bijzonder.* Volkskunde, 1959, lx, 4, pp. 153-179, 3 afb.
Les Arts plastiques du Congo Belge. Brussel-Antwerpen-Amsterdam, 1959, 161 pp., 39 fig. i.t., 232 afb. op XLIV pl., 3 krtn. b.t.